

Kronik Hemodiyaliz Hastasında Spontan Dalak Rüptürü

Gülçin KANTARCI (*), Fikret AKSOY (**), Özlem DURMUŞ (**), Fuat İPEKÇİ (**)

SUMMARY

Atraumatic Rupture of the Spleen in a Hemodialysis Patient

Atraumatic rupture of the spleen is an uncommon but important clinical entity. Isolated cases of spontaneous splenic rupture have not been reported in hemodialysis patients.

An unusual case is reported of spontaneous rupture of the spleen in a 54 year old woman suffering from end stage renal failure secondary to chronic pyelonephritis.

The spontaneous splenic rupture was thought be attributed to both heparinization during hemodialysis and uremic coagulopathy of end stage renal failure.

Key words: Rupture of the spleen, hemodialysis

Anahtar kelimeler: Dalak rüptürü, hemodiyaliz

Son dönem böbrek yetersizlikli hastalarda yaşamı devam ettirebilmek için uygulanan renal replasman tedavileri içinde en yaygın olarak uygulanan hemodiyaliz işlemi, yaşam kurtarıcı bir yöntem olmanın yanında pek çok komplikasyona da neden olabilir. Hemodiyaliz işlemi sırasında damar dışına alınan kanın pıhtılaşmasına engel olmak için kullanılan antikoagülan maddelerin (standart heparin, düşük molekül ağırlıklı heparin, sitrat) neden olduğu çeşitli kanama komplikasyonları bildirilmiştir. Bunlar genellikle cerrahi yaradan kanama veya gastrointestinal kanamalar şeklindedir.

Dalak rüptürü de genellikle künt ve penetran batın travmalarından sonra görülen hayatı tehdit eden bir tablodur. Ayrıca, dalağı büyüten infeksiyon hastalıkları ve lenfoproliferatif hastalıklarda da travma olmadan spontan olarak dalak rüptürleri bildirilmiştir (1). Hemodiyaliz hastalarında travma olmadan dalağın spontan rüptürü oldukça nadir görülmektedir ve tespit edilen olgularda da ölümcül seyrettiği bildirilmektedir (2).

Bizde acil polikliniğimize özel bir merkezde hemodiyaliz olmaksızın gelişen akut batın ve hipovolemik şok tablosu ile başvuran hastada tespit edilen bir spontan dalak rüptürü olgusunu hemodiyaliz hastalarında görülebilecek ve hayatı tehdit eden bir duruma dikkat çekmek amacı ile sunuyoruz.

OLGU

Kronik piyelonefrite bağlı son dönem böbrek yetersizliği gelişen ve 2 yıldır haftada 2 kez özel bir merkezde hemodiyaliz programında olan 54 yaşında bayan hasta, hemodiyaliz sonrası gelişen hipotansiyon ve senkop nedeniyle hastanemiz acil servisine getirildi. Başvuru sırasında arter kan basıncı 80/50 mmHg, nabız dakika sayısı 108/dk bulundu. Hasta oldukça soluk idi ve batında yaygın duyarlılık vardı, müsküler defans ve rebound tespit edildi. Yapılan laboratuvar testlerde; hemoglobin 5.4 g/dl, hematokrit % 17.2, üre 72 mg/dl, kreatinin 4.8 mg/dl bulundu. Yapılan acil batın ultrasonografisinde batında yaygın sıvı kolleksiyonu saptandı. Bu sırada hipovolemik şok tablosunda olan hastaya acil laparotomi yapıldı. Batından iki litre hemorajik sıvı aspire edildi. Dalak lateral yüzünde dalak büyüklüğüne ulaşmış subkapsüler hematoma mevcut idi (Şekil 1). Splenektomi yapılarak operasyona son verildi. Peroperatif dönemde hastaya toplam 4 ünite eritrosit

Şekil 1. Dalakta rüptüre ait hematoma.

süspansiyonu verildi. Postoperatif erken dönemde hastanın hemoglobini 10.7 g/dl, hematokrit % 32 idi.

Dalağın patolojik değerlendirilmesinde; makroskopik görünümü 4x9x5 cm boyutlarında olan dalağın lateral yüzünü tamamen kaplayan 12x8x3 cm boyutlarında hematoma mevcut idi. Mikroskopik değerlendirilmesinde staz dalağı bulguları tespit edildi. Hiçbir alanda infiltratif veya infektif lezyon saptanmadı. Hasta postoperatif 5. günde şifa ile taburcu edildi.

TARTIŞMA

Dalağın travma olmaksızın ruptürü, genellikle dalağı infiltrate eden hastalıklarda bildirilmiştir (3,4). Spontan dalak ruptürüne neden olan hastalıklar dalağı infiltrate eden infeksiyonlar ve tümörlerdir. İnfeksiyöz mononükleoz, sıtma, tifüs ateşi, subakut bakteriyel endokardit, tüberküloz, AML, Hodgkin hastalığı, dalağa metastaz yapan tümörler, glandüler ateş, konjenital hemolitik anemi ve hemofili şimdiye kadar tespit edilmiş spontan dalak ruptürü nedenleridir.

Üremik hastalarda gelişen koagülasyon bozukluğu ile birlikte diğer spontan dalak ruptürü nedenleri ile de olgular bildirilmiştir. Periton diyaliz hastalarında dalak amiloidozisine ve kronik miyeloid lösemiye bağlı dalak ruptürü bildirilmiştir (5,6). Bugüne kadar az sayıda diyaliz hastasında spontan dalak ruptürü olgusu yayınlanmıştır (2,7,8). Bu olgularda da dalağın staz bulguları dışında tamamen normal olduğu görülmüştür.

Subkutan heparinizasyon ile spontan dalak ruptürü ol-

gusu da, üremik koagülopati dışında diyalizde uygulanan heparinizasyonun da dalak ruptüründen sorumlu olabileceğinin göstergesidir (9).

Bizim olgumuz, infektif veya infiltratif hastalığı olmayan bir hemodiyaliz hastasında diyaliz seansı sonlarında gelişen dalak ruptürüne iyi bir örnektir. Bu olguda spontan dalak ruptürüne üremik koagülopatinin yol açtığı, subkapsüler hematoma ve diyaliz sırasında uygulanan heparinizasyonun koagülasyonu engellemesinin neden olduğu kanısındayız.

KAYNAKLAR

1. Debrath D, Valeri OD: Atraumatic rupture of the spleen in adults. *JR Coll Surg* 47(1):437-45, 2002.
2. Zbrog Z, Pawlicki L: Spontaneous rupture of the spleen as a cause of death of a patient with uremia. *Pol Tyg Lek* 27; 44(9):232-3, 1989.
3. Knoblich R: Pathologic (so-called spontaneous) rupture of the spleen in leukemia and lymphoma. *Michigan Med* 65(2):105-10, 1966.
4. Hyun BH, Varga CF, Rubin RJ: Spontaneous and pathologic rupture of the spleen. *Archs Surg* 104-652, 1972.
5. Wang JY, Lin YF, Lin SF, Tsao TU: Hemoperitoneum due to splenic rupture in a CAPD patient with chronic myelogenous leukemia. *Perit Dial Int* 18(3):334-7, 1998.
6. Russell TJ, Ferrera PC: Spontaneous rupture of an amiloid spleen in a patient an continuous ambulatory peritoneal dialysis. *Am J Emerg Med* 16(3):279-80, 1998.
7. Lloveras JJ, Prevost F, Goudable C, Durand D, That HT, Suc JM: Rupture of the spleen in hemodialyzed patients. *Clin Nephrol* 26(3):160, 1986.
8. Lund L, Nielsen FB, Sorensen K: Spontaneous rupture of the spleen in a patient with uremia *Clin Nephrol* 29(2):107-8, 1988.
9. Weiss SJ, Smith T, Laurin E, Wisner DH: Spontaneous splenic rupture due to subcutaneous heparin therapy. *J Emerg Med* 18(4):421-6, 2000.